

Petra Mikeln, OŠ Polje

UPORABA E-LISTOVNIKA ZA FORMATIVNO SPREMLJANJE PRI POUKU ANGLEŠČINE

Na OŠ Polje, kjer poučujem angleščino, že nekaj časa opažamo, da so naši učenci precej nereálni v svojih pričakovanjih ter da ne znajo načrtovati svojega dela in ne prevzemajo odgovornosti za svoje učenje. V šolskem letu 2013/2014 smo se zato odločili, da se vključimo v mednarodni projekt EUfolio, ki ga v Sloveniji vodi Zavod republike Slovenije za šolstvo. Temeljni cilj tega dvoletnega projekta je učence opolnomočiti za načrtovanje, spremljanje in vrednotenje lastnega napredka in razvoja. Ker so to osnovni principi formativnega spremljanja, smo se v okviru projekta na več izobraževalnih srečanjih seznanili tudi z načeli in metodami formativnega spremljanja.

Novo pridobljena znanja sem v šolskem letu 2013/2014 skušala vključiti v pouk angleščine v 9. razredu. Za rdečo nit treh sklopov, ki sem jih želela izpeljati v okviru projekta, sem si izbrala knjige in branje, saj sem želela učence spodbuditi k temu, da bi več brali. V tem prispevku bi rada predstavila, kako sem izpeljala prvi sklop. Vsebinski cilj tega sklopa je bil, da učenci izvedejo govorni nastop o svoji najljubši knjigi. Procesna cilja, ki naj bi ju učenci dosegli, pa sta bila, da znajo načrtovati in vrednotiti svoje delo ter da znajo napisati konstruktivno povratno informacijo.

1. korak: Primer kvalitetnega govornega nastopa

Kadar od učencev pričakujem, da pokažejo svoje znanje, bodisi ustno ali pisno, se mi zdi zelo pomembno, da jim najprej predstavim, kaj sploh zahtevam in pričakujem od

njih. V tem primeru je to pomenilo, da učencem pokažem, kakšen je dober govorni nastop. Odločila sem se, da jim zato najprej sama predstavim eno izmed svojih najljubših knjig. Za uvodno motivacijo sem jih povabila, naj ob pomoči nekaj sličic, povezanih z vsebino knjige, uganejo naslov knjige. Nato sem jim povedala nekaj o vsebini knjige in o glavnih osebah, nekaj o avtorici in seveda razloge, zakaj mi je to delo všeč.

2. korak: Oblikovanje kriterijev

Po končani predstavitvi oz. govornem nastopu sem učence povabila, naj razmislijo in povedo, kakšne so značilnosti dobrega govornega nastopa, kakšni so torej kriteriji uspeha. Pričakovala sem, da bodo učenci hitro našli pomembne kriterije, saj so bili do 9. razreda že večkrat ocenjeni za svoje govorne nastope, vendar se je izkazalo, da imajo pri tem kar nekaj težav in da potrebujejo veliko usmerjanja. Z nekaj spodbudami in namigi nam je na koncu le uspelo. V vseh treh skupinah 9. razreda, ki sem jih v tem šolskem letu poučevala, sem ideje in predloge učencev zapisala na tablo, nato pa smo skupaj oblikovali kriterije z opisniki. Ker so si učenci med seboj različni, so se kriteriji med skupinami nekoliko razlikovali: v eni skupini so tako dali večji poudarek nebesedni komunikaciji (drži telesa, očesnemu stiku), v drugi pa vizualni podpori (gl. tabeli 1 in 2).

Tabela 1: Primer kriterijev z opisniki – 1. skupina.

Doseganje kriterijev	GOVOR	NASTOP	BESEDIŠČE	JEZIKOVNA PRAVILNOST in ZGRADBA
Odlično	Samostojno pripoveduje. Govori tekoče, z naravnimi zatikanji. Govor je razločen in razgiban.	Govorec je samozavesten in sproščen. Kontrolira svoje roke. (Skrbi za (očesni) stik s poslušalci.)	Je bogato, raznoliko, ustrezno glede na nalogo.	Uporablja pester nabor jezikovnih izraznih sredstev in slovničnih struktur. Le-te pravilno uporablja, z občasnimi manjšimi napakami. Povedi ustrezno povezuje.

Tabela 2: Primer kriterijev z opisniki – 2. skupina.

Doseganje kriterijev	GOVOR	BESEDIŠČE	JEZIKOVNA PRAVILNOST in ZGRADBA	SLIKOVNA PODPORA
Odlično	Samostojno pripoveduje. Govori tekoče, z naravnimi zatikanji. Govor je razločen in razgiban. Govorec je samozavesten in sproščen.	Je bogato, raznoliko, ustrezno glede na nalogo.	Uporablja pester nabor jezikovnih izraznih sredstev in slovničnih struktur. Le-te pravilno uporablja, z občasnimi manjšimi napakami. Povedi ustrezno povezuje.	Je vizualno privlačna in podpira vsebino govora. Je razumljiva in ne vsebuje preveč podatkov.

3. korak: Izdelava načrta učenja

Oblikovanju kriterijev je sledil po mojem mnenju najpomembnejši korak – načrtovanje učenja in izdelava načrta učenja. V tem koraku začnejo učenci prevzemati nadzor nad lastnim učenjem in odgovornost zanj. Učitelju je pri tem koraku lahko v veliko pomoč prav e-listovnik oz. spletna platforma Mahara (slovenska različica gostuje na <https://listovnik.sio.si/>).

Del slovenske različice e-listovnika je tudi zavihek »Moje učenje«, ki omogoča in olajša načrtovanje in spremljanje lastnega dela. Načrtovanje poteka v petih fazah: postavljanje ciljev (kaj želim doseči), predznanje (kaj že vem o tem oz. kaj zmorem), strategije (kako bom to dosegel), dokazi (kako bom dokazal, da sem cilj dosegel) in samoevalvacija (kako učinkovit sem bil).

Za učence je bil ta korak zahteven, saj so se s takšnim načrtovanjem srečali prvič. Pomagala sem jim s številnimi podvprašanji (npr. Ali si že kdaj opravil kakšen govorni nastop pri angleščini ali katerem drugem predmetu, npr. slovenščini? Kako ti je šlo? V čem si bil dober? Kaj bi želel izboljšati? ...), skupaj pa smo tudi poiskali nekaj možnih ciljev ter strategij, kako bi te cilje lahko dosegli (npr. vadba pred ogledalom, pred starši ali prijateljem ...). Spodaj sta prikazana dva primera načrtov učenja (gl. sliki 1 in 2).

Q USTNA PREDSTAVITEV NAJLJUBŠE KNJIGE

Postavljanje ciljev

Kaj želim doseči?

- * Želim da bom govorila tekoče in brez napak,
- * da bom med nastopom sproščena,
- * da bom odlično opravila svoj govorni nastop
- * želim si dobiti odlično oceno.

Predznanje

Kaj že vem o tem oz. kaj zmorem?

- * Vem da bom naredila dober powerpoint,
- * vem da bom predstavila dobro knjigo,
- * vem že katero knjigo bom predstavila.

Strategije

Kako bom to dosegla?

- * Med vikendom bom knjigo prebrala,
- * naredila bom referat k nima težkih in nerazumljivih besed,
- * vsak dan bom referat ponavljala in ga dopolnjevala,
- * referat bom predstavila pred starši.

Dokazi

Kako bom dokazala, da sem cilj dosegla?

- * Opravila bom miren in dober govorni nastop,
- * referat bo zanimiv,
- * govorila bom tekoče.

Slika 1: Primer načrta učenja 1.

Ustna predstavitev najljubše knjige

Postavljanje ciljev

Kaj želim doseči?

Želim doseči čim boljšo oceno.

Predznanje

Kaj že vem o tem oz. kaj zmorem?

Strategije

Kako bom to dosegel?

Večkrat na dan bom predstavitev ponovil.

Dokazi

Kako bom dokazal da sem cilj dosegel?

Dobil bom dobro oceno.

Samoevalvacija

Kako učinkovit sem bil?

1. Po končani predstavitvi sem bil zadovoljen.
2. Mislim da sem bil še posebno dober v govoru.
3. Lahko bi izboljšal besedišče in lahko bi napisal daljšo zgodbo.
4. Svoj cilj sem dosegel.

Slika 2: Primer načrta učenja 2.

4. korak: Pregled načrtov učenja in pogovor ob njih

Že na prvi pogled se lahko vidi, da so se učenci izdelave načrta učenja lotili z različno mero zavzetosti in truda.

Čeprav smo se pri ubesedenju ciljev stalno vračali h kriterijem, si je kar nekaj učencev za svoj cilj ali enega izmed ciljev izbralo, da bi dosegli odlično ali čim boljšo oceno. Tudi kot dokaz je bila pogosto omenjena ocena, in to ne glede na postavljeni cilj. Zato se mi je zdelo potrebno, da skupaj z učenci pogledamo nekaj primerov načrtov učenja in se ob njih pogovorimo o tem, kako bi se jih dalo izboljšati in konkretizirati. Velik poudarek sem tu namenila predvsem povezavi med zastavljenimi cilji in dokazi. Sicer velika večina učencev po tem pogovoru ni popravila svojih načrtov, se mi pa zdi, da so to vsaj v majhni meri upoštevali pri nadaljnjih načrtih učenja.

5. korak: Govorni nastopi

Potem ko smo pri pouku naredili še nekaj vaj, povezanih predvsem z besediščem in strukturami, ki jih učenci lahko uporabijo pri predstavitvi knjig, so sledili sami govorni nastopi. Pred nastopi sta bila vsakemu učencu v skupini z žrebom določena dva sošolca, katerih nastop je moral še posebno pozorno spremljati, in sicer s pomočjo rubrik, ki smo jih sestavili glede na kriterije (gl. tabelo 3).

6. korak: Samoevalvacija

Ko so vsi učenci predstavili svoje najljubše knjige, smo se odpravili v računalniško učilnico, da bi učenci na forumu v okviru e-listovnika objavili refleksijo svojega govornega nastopa. Ker učenci večinoma niso vajeni razmišljati o svojem delu in ga sami vrednotiti, se mi je zdelo smiselno, da jih pri tem procesu podprem in vodim. V ta namen sem pripravila začetke povedi, ki so jih učenci morali dokončati in tako oceniti svoj nastop, ter jih objavila v e-listovniku (gl. sliko 3).

RAZMIŠLJANJE O LASTNEM NASTOPU

1. Po končani predstavitvi sem bil/-a (sem se počutil/-a) ...
2. Mislim, da sem bil/-a še posebno dober/dobra ...
3. Lahko bi izboljšal/-a ...
4. Svoj cilj ...

Slika 3: Predloga za vodeno samorefleksijo.

Presenečena sem bila, ko sem ugotovila, da so bili učenci pri svojih samoevalvacijah zelo realni in konkretni. Pri četrti povedi sicer morda nisem bila dovolj jasna v svojih navodilih – želela sem namreč, da učenci ocenijo, ali so svoj cilj dosegli ali ne, vendar je marsikateri učenec to razumel po svoje, kar se vidi tudi iz spodnjega primera (gl. sliko 4). Kljub temu pa so pogosto tako pri prednostih kot pri pomanjkljivostih izpostavili točno to, kar bi tudi sama.

1. Po končni predstavitvi sem se počutila vredno, zdi se mi da sem govorila razločno in slovnično pravilno, malo se mi je zatikalo ker nisem dovolj vadila nastop.
2. Mislim da sem bila se posebno dobra pri izgovorjavi.
3. Lahko bi izboljšala nastop s tem da bi se na njega bolj pripravila.
4. Moj cilj je da bi dobila dobro oceno (po možnosti 5).

Slika 4: Primer samorefleksije ene izmed učenk.

Tabela 3: Primer rubrik.

MY FAVOURITE BOOK (ustna predstavitev najljubše knjige) – 1. skupina						
Ime: _____						
Knjiga: _____						
Kriterij						Opombe
Samostojno pripovedovanje						
Govor (tekoč, razločen in razgiban)						
Nastop (samozavesten, sproščen)						
Stik s poslušalci in govorica telesa						
Besedišče						
Jezikovna pravilnost (slovnica)						
Povezanost pripovedi						

7. korak: Povratna informacija

Refleksiji in samoevalvaciji je sledil še zadnji korak – dajanje povratne informacije. Tudi tu se mi je zdelo smiselno učence voditi in podpreti. Tako smo se najprej pogovorili o tem, čemu je povratna informacija namenjena in kakšna mora biti, da doseže svoj namen. Nato sem učencem tako kot pri samoevalvaciji ponudila začetke povedi, ki so jih morali dokončati in objaviti kot odgovor na objavljeno razmišljanje sošolca na forumu (gl. sliko 5).

POVRATNA INFORMACIJA – kritično prijateljevanje

1. (ime), pri tvoji predstavitvi bi posebej pohvalil/-a ...
2. Pogrešal/-a sem ...
3. Zelo mi je bil/-a všeč tudi ... / tudi to, da ...
4. Morda bi lahko ...

Slika 5: Predloga za povratno informacijo.

Učenci so me znova prijetno presenetili, saj so bile njihove povratne informacije resnično korektne in konkretne (gl. sliko 6).

(ime) pri tvoji predstavitvi bi posebej pohvalila izgovorjavo in tvoj samozavesten nastop. Pogrešala sem malce daljšo predstavitev. Morda bi lahko naslednjič več vadila;

Slika 6: Primer povratne informacije učenke.

Ko so vsi učenci objavili svoje povratne informacije, sem še sama vsakemu izmed njih napisala svojo povratno informacijo, pri čemer pa sem velikokrat lahko zgolj ponovila to, kar so napisali že sami ali pa so jim v povratni informaciji svetovali sošolci (gl. sliko 7).

(ime), to je bil zanimiv in samozavesten nastop. Tvoje znanje angleščine je bilo tudi tokrat očitno (pazi le na nepravilne glagole, npr. glagol 'sell'). Škoda le, ker se nisi pripravila in je bila zaradi tega tvoja predstavitev precej kratka. Vem, da bi lahko brez težav povedala še marsikaj in namesto zelo dobre predstavitve pripravila odlično, a ne?

Slika 7: Primer povratne informacije učiteljice.

Ob koncu lahko torej rečem, da sem z vpeljavo nekaterih načel formativnega spremljanja in ob pomoči e-listovnika dosegla, da so učenci stopili na pot prevzemanja odgovornosti za lastno učenje. Seveda smo ob tem naleteli na kar nekaj ovir, ki nam jih še ni uspelo vseh premagati, a prvi korak je bil narejen in prepričana sem, da gremo v pravo smer.